

Eestima ooper esitleb ennast

Tallinna "Estonia" teatri võõrusetendus Euroopa Kultuuripäevadel Karlsruhe. Mussorgski "Hovanštšina" Eri Klasi juhatusel ja Boriss Pokrovski lavastuses.

4. aprillist 31. maini korraldavad Karlsruhe linn ja Badeni Riigiteater 10. korda oma Euroopa Kultuuripäevi, kus alati on üks keskne teema. Vaatamata üleregionaalse ajakirjanduse vähesele huvile, on kultuuripäevad osutunud tähtsaks kultuuripoliitiliseks foorumiks, tähtsaks kohtumispaigaks dialoogis Euroopa kultuurialade vahel. Nende ürituste kehvavõitu kajastamine ei ütle midagi kvaliteedi kohta, seda enam saksakeelse följetonilise olukorrast.

Tänavused Kultuuripäevad olid pühendatud Eestile. Kultuurinädalate keskpunktiks olid "Estonia" teatri külalissetendused Mussorgski "Hovanštšinaga" ja ühe eesti ooperi, Eduard Tubina "Reigiõpetajaga". Peale selle eesti maali ja skulptuuriga. Umbes 700 lauljat, muusikut ja kunstnikku olid Karlsruhe külalised tänu Baden-Württembergi liidumaa, linna ja rea erasponsorite suurejoonelisele toetusele. Et alles hiljuti taas sõltumatuse saavutanud Balti maa ennast nii ulatusliku kavaga esitleda võis, oli esmajärguline kultuuripoliitiline tegu.

Nagu teisedki Ida-Euroopa maad nendel ohustatud aladel, kus lääne ja ida võimuhuvid pörkusid, on ka Eesti end pidanud vahendajaks mõlema bloki vahel. Karlsruhe linna kultuurireferent Michael Heck tsiteeris koondkava saatesõnas eesti kirjanikku Jaan Krossi oma maa identiteedi otsingul: "Kes me peaksime olema? Sild Ida ja Lääne vahel. Selles pole midagi uut, me olime seda juba tuhat aastat - Skandinaavia ja araablaste vahel, Hansa ja Novgorodi vahel. Idast huvitatud Euroopa ja Läänest huvitatud Ida on 200 aastat üle silla sõitnud. Ka pärast 1920. a. olid Baltimaad sillaks, kuid Euroopa ja idapoolsed uksed sulgusid üha hermeetilisemalt, nii et silda peaaegu enam ei kasutatud. Nüüd, kui mõlemad pooled püüavad uksi jälle avada, peaks Baltimaade sillafunktsioon üha selgemaks saama."

Võimuvõitlus ja sisemised konfliktid suurte ajalooliste murrangute ajal on Mussorgski "Hovanštšina" teema. See ooper on vene ooperiliteratuuri suurim meistriteos ja sellega avas "Estonia" teater kultuurinädalad. Külalised Tallinnast esitasid helilooja lõpetamata jäänud teose Mussorgski uurija Pavel Lammi variandis, mis teiste töötluste hulgas seisab tüki vaimule kõige lähemal. Etenduse läbinisti kõrge kvaliteet näitas, millisel tasemel Tallinnas töötatakse ja ansambli mängu soodustatakse. Eri Klasi tõestas oma rahvusvahelist mainet, tema dirigeerimisel näitas orkester kõrget kõlakultuuri ja erakordset stiili.

litunnet. Klas saavutas õige tasakaalu teose eepiliste ja pingeliste dramaatiliste hetkede vahel. Öhtu unustamatu mulje seostus kooriga. Üksi see kooriime ooperilaval tasus sõidu Karlsruhe. Kölakvaliteet, väljenduse intensiivsus ja ansambli mängutäpsus on ainulaadne. New Yorgi ja Moskva (Bolšoi koor kaasa arvatud), Milaano ja Berliini vahel ei leidu suurtes ooperiteatrites midagi võrreldavat. Keskses partiis, Ivan Hovanski rollis imponeeris Teo Maiste hääle ja lavalise kiirgusega. Oivalised olid Ivo Kuusk (Andrei Hovanski) ja Janis Sprogis (Golitsõn), Uno Kreen laulis Dossifeid sooja bassitämbriga. Ka mõlemad naisosad: Marika Eensalu (Marfa) ja Anu Kaal (Emma) olid ilmekad. Ka väikestes osades polnud nõrku kohti.

Vene ooperirežii vanameister Boriss Pokrovski seadis lavale veenva ajaloolise tabloo; tagasihoidlike vahenditaga, aga väga tihendatult. Viktor Volski tegi lavakujunduse, Rafail Volski kostüümid. Mõlema ajalooline töepära lisas etendusele erilise autentsuse. Vahe-tu töepära aura niihästi muusikas kui ka laval pani erilise aktsendi sellele inspireerivale ooperiõhtule.

Imre Fabian

OPERN WELT 1992/6